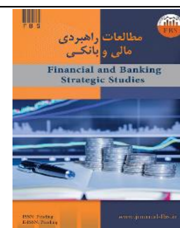
E-ISSN: 2717-4581 | P-ISSN: 2783-1345

Financial and Banking Strategic Studies

www.journal-fbs.com

Fin. Bank. Stra. Stud. Vol. 2, No. 1 (2024) 45-59.

Paper Type: Original Article

Investigating the Impact of Internal Audit Committee Structure and Organisational Quality on the Financial Stability of Banks Listed on the Tehran Stock Exchange

Mohamad Mohamadi[1,*], Glare Mortezai[1], Samira Najafi[1]

[1]*Department of Accounting, Non-Prof it University, Parandak, Iran; mkz.mohamadi@gmail.com.*

Citation:

Mohamadi, M. (2024). Investigating the impact of internal audit committee structure and organisational quality on the financial stability of banks listed on the Tehran stock exchange. *Financial and banking strategic studies*, *2*(1), 45-59.

Received: 19/12/2023 Reviewed: 09/01/2024 Revised: 24/01/2024 Accepted: 14/04/2024

Abstract

Purpose: Investigation of the impact of the structure of the internal audit committee and the organisational quality of the bank on the financial stability of banks.

Methodology: This research is a library and analytical-causal study based on panel data analysis. In this research, the financial information of 10 banks listed in Tehran Stock Exchange during the period from 2016 to 2021 (60 bank years) has been examined.

Findings: The results of the research in connection with the confirmation of hypothesis 1 of the research showed that the structure of the internal audit committee of the bank has a positive and direct effect on the financial stability of the bank. Finally, according to the analyses carried out in connection with the confirmation of hypothesis 2 of the research, we came to the conclusion that the organisational quality of the bank has a positive and direct effect on the financial stability of the bank.

Originality/Value: In the years when banks were heavily indebted and breached their financial covenants, the managers of these banks, using modern management techniques, took profit management measures and convinced creditors and a good financial picture of the bank. One of the ways out of the financial crisis created by the banks is to improve the quality of internal audit and use the profits to expand lending to production and service units. Many banks that were close to bankruptcy found it difficult to meet their financial obligations. Considering the costs caused by not using internal audit committees, the main consequences of lower return on investments, lower liquidity, re-evaluation of the risks of volatility of organisational quality, the problem of repayment of long-term loans and other financial resources, the financial crisis of banks has spread and the only way out of the crisis that has happened is the availability of loans at low interest rates, new economic policies and government guarantees and, finally, increasing the organisational quality of banks.

Keywords: The structure of the bank's internal audit committee, The bank'؛ s financial stability, Organizational quality and data panel.

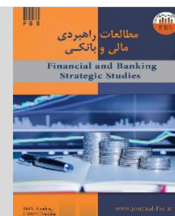

Corresponding Author: mkz.mohamadi@gmail.com

10.22105/fbs.2024.190908

Financial and Banking Strategic Studies
مطالعات راهبردی مالی و بانکی
دوره ۲، شماره (۱)، (۱۴۰۳)، ۵۹-۴۵
www.journal-fbs.com

نوع مقاله: پژوهشی

بررسی تاثیر ساختار کمیته حسابرسی داخلی و کیفیت سازمانی بر ثبات مالی بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

محمد محمدی[۱،*]، گلاره مرتضایی[۱]، سمیرا نجفی[۱]
[۱]گروه حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی، پرندک، ایران.

چکیده

هدف: بررسی تاثیر ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک و کیفیت سازمانی بانک بر ثبات مالی بانک‌ها است.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش از نوع مطالعه کتابخانه‌ای و تحلیلی-علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده‌های تابلویی (پانل دیتا) است. در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۰ بانک پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۵ تا ۱٤۰۰ بررسی شده است (٦۰ بانک-سال).

یافته‌ها: نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه ۱ پژوهش نشان از آن داشت که ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک بر میزان ثبات مالی بانک تاثیر مثبت و مستقیمی می‌گذارد. درنهایت با توجه به تجزیه‌وتحلیل‌های صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه ۲ پژوهش به این نتیجه رسیدیم که کیفیت سازمانی بانک بر میزان ثبات مالی بانک تاثیر مثبت و مستقیمی می‌گذارد.

اصالت/ارزش افزوده علمی: در سال‌هایی که بانک‌ها دارای بدهی سنگین بوده‌اند و عهد و پیمان‌های مالی خود را نقض می‌کردند، مدیران این بانک‌ها با استفاده از تکنیک‌های مدیریتی نوین دست به اقدامات مدیریت سود زده و طلبکاران را متقاعد کرده و یک تصویر خوب مالی از بانک را به نمایش می‌گذاشتند. کاهش کیفیت سازمانی بانک‌ها، در اثر رشد نقدینگی بالا ایجاد شده و یکی از راه‌های برون‌رفت بازار سرمایه از بحران مالی ایجادشده توسط بانک‌ها، افزایش کیفیت حسابرسی کمیته‌های حسابرسی داخلی و استفاده از سود کسب‌شده در گسترش اعطای وام به واحدهای تولیدی و خدماتی می‌باشد. بسیاری از بانک‌هایی که نزدیک به مرز ورشکستگی شدند، اجرای تعهدات مالی آن‌ها به‌سختی انجام می‌شد. با توجه به هزینه‌های ناشی از عدم استفاده از کمیته‌های حسابرسی داخلی، عواقب اصلی بازگشت سود پایین‌تر از سرمایه‌گذاری، نقدینگی کمتر، ارزیابی مجدد خطرات نوسان‌پذیری کیفیت سازمانی، مشکل بازپرداخت وام‌های بلندمدت و منابع مالی دیگر، بحران مالی بانک‌ها گسترش یافته و تنها راه نجات از بحران اتفاق افتاده در دسترس بودن اعتبارات با سود پایین، سیاست‌های اقتصادی جدید و تضمین دولتی و درنهایت افزایش کیفیت سازمانی بانک‌ها می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک، میزان ثبات مالی بانک، کیفیت سازمانی و پانل دیتا.

۱- مقدمه

یکی از مواردی که مدیران بانک‌ها تاکید زیادی بر روی شفافیت اطلاعاتی آن دارند، کیفیت اطلاعاتی کمیته حسابرسی داخلی بانک‌ها می‌باشد. زمانی که کیفیت اطلاعات منتشرشده بانک‌ها، کاهش پیدا می‌کند، حسابرسان نقش اساسی در بازار سرمایه را از دست‌داده و با انجام حسابرسی با کیفیت بالا، نمی‌توانند هزینه سرمایه‌ای بانک‌ها را کاهش داده و درنهایت نوسانات سود را در جهت مثبت هدایت کنند.

* نویسنده مسئول
mkz.mohamadi@gmail.com

10.22105/fbs.2024.190908

واضح است که کیفیت سازمانی بانک‌ها در ارتباط با انتشار اطلاعات شفاف؛ نقش موثری در تصمیمات کسب‌وکارها بازی می‌کند و درنتیجه یکی از عوامل اصلی که تحت تاثیر نوسانات قیمت سهام در هر بازار است همین کیفیت سازمانی بانک‌ها می‌باشد. قراردادهای بدهی ایجادشده بانک‌ها بر مبنای میزان نفوذ مدیران بوده و خود به نوعی عامل بنیادی در کاهش کیفیت سازمانی بانک‌ها محسوب می‌شود. ثبات فعالیت بانک‌ها یکی از مباحثی است که ریشه در بطن واحدهای تجاری دارد. موسسات و نهادهای مالی همیشه به دنبال دستیابی به ثبات مالی، خصوصا ثبات در کسب درآمد می‌باشند [1]. نوسانات کیفیت سازمانی نشات گرفته از عوامل مختلفی می‌باشد. یکی از مواردی که در شرایط نوسان‌پذیری کیفیت سازمانی بانک‌ها موردتوجه حسابرسان می‌باشد، کاهش کیفیت حسابرسی داخلی می‌باشد. حسابرسان با افزایش کیفیت حسابرسی داخلی و ارایه راه‌حل‌های مختلف در هنگام ایجاد نوسان‌های شدید سود سعی دارند، میزان فشارهای وارد بر شرکت را با افزایش کیفیت حسابرسی ارایه شده جبران کنند [2]. امروزه در تمام کشورها و ملیت‌ها اکثر سیستم‌های اجتماعی بانک‌ها به نوعی مرتبط با سیستم اقتصادی آن کشور می‌باشند. هنگامی‌که نوسانات بازار سرمایه مرتبط با فعالیت‌های بانک‌ها؛ در اقتصاد یک کشوری به وقوع می‌پیوندد مابقی سیستم‌ها نیز به نوعی از این بحران تاثیر می‌پذیرند. یکی از عوامل اصلی که تابعیت مستقیمی از کیفیت سازمانی بانک‌ها دارد، الگوهای تعیین‌کننده کیفیت حسابرسی داخلی بانک‌ها می‌باشد [3]. کمیته‌های حسابرسی در بانک‌ها؛ به نوعی در بلندمدت باعث افزایش کیفیت سازمانی بانک‌ها خواهند شد. عامل دیگری که کیفیت سود بانک‌ها را تحت تاثیر قرار داده و نقش بسزایی در شرایط بحران مالی دارد، کیفیت حسابرسی است. هنگامی‌که بحران مالی اتفاق می‌افتد، هزینه سرمایه سازمانی بانک‌ها به‌شدت افزایش پیدا کرده و در بلندمدت بازده مورد انتظار را تحت تاثیر منفی قرار داده و باعث کاهش سود مکتسبه بانک‌ها می‌شود. حسابرسی داخلی؛ نقش کلیدی در هر بانک را ایفا می‌کند، به این صورت که اشتباهات مالی در سیستم مالی هر بانکی وجود دارد و حسابرسی داخلی به‌صورت بی‌طرفانه و عادلانه اطلاعات درست در ارتباط با روش کسب‌وکار در اختیار بانک‌ها قرار می‌دهد، تقلب را کشف می‌کند و باعث افزایش ارزش‌های اخلاقی کارکنان می‌شود، بهره‌وری را بهبود می‌بخشد [4]. درنهایت این سوال مطرح می‌شود که آیا ساختار کمیته حسابرسی داخلی و کیفیت سازمانی بر ثبات مالی بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیرگذار است؟ حسابرسی حساب‌ها در بانک‌ها، اعتبار هر حساب را افزایش داده و کمک به رونق گرفتن درست معاملات در کسب‌وکار تجاری می‌کند، از حقوق سرمایه‌گذاران محافظت کرده و از منافع طلبکاران حفاظت می‌کند؛ بنابراین، می‌توان پیش‌بینی نمود که ارتباط مثبت بین کیفیت سازمانی و کیفیت کمیته‌های داخلی حسابرسی بانک‌ها وجود دارد. نوسانات کیفیت سازمانی بانک‌ها نشان‌دهنده رشد بی‌رویه نقدینگی بوده و نوسانات نرخ ارز نیز باعث کاهش ارزش پول کشور شده و حسابرسان در بازار سرمایه با ارایه راه‌کارهایی در ارتباط با کاهش وابستگی مالی بانک‌ها، می‌تواند کمکی هرچند کوچک در ارتباط خارج شدن از این نوسانات کنند [5].

اهمیت بررسی ثبات مالی موسسات و نهادهای مالی و تاثیرگذاری این متغیرها در سایر متغیرها نشات گرفته از انگیزه‌های مالکان نهادی این موسسات می‌باشد. اندیشمندان، پیدایش مفهوم ثبات و پایداری بانکی را معلول رشد فزاینده سازمان‌ها و حاکم شدن فضای بسیار رقابتی بر بانک‌ها می‌دانند؛ از سوی دیگر در چند سال اخیر، الگوهای متعددی از افزایش بهره‌وری و سودآوری و انجام سرمایه‌گذاری‌های نوین، فراخور هر بانک با توجه به سیاست‌های مدیریتی آن و نیز با توجه به نیازها، رفتار مشتریان، فرهنگ ملی و فرهنگ‌سازمانی مختص به خود، توسعه پیدا کرده‌اند [6]. بررسی تاثیرگذاری متغیرهایی مانند رتبه اعتباری بانک، نوسانات نرخ بهره بانکی، قوانین نظارت بانکی و نوسانات نسبت درآمد غیرعملیاتی بر نوسانات مالکیت خارجی موسسات و نهادهای مالی و ثبات‌پذیری مالی می‌تواند به‌عنوان انگیزه بنیادی در افزایش بهره‌وری و کارایی در بانک‌ها و نهادهای مالی گردد [7]. در شرایط نوسانات بازار سرمایه هزینه‌های غیر حسابرسی به‌طور مستقیم به هزینه بدهی بانک‌ها مرتبط بوده برای صادرکنندگان سرمایه‌گذاری در درجه اولویت قرار داشته و هزینه‌های حسابرسی داخلی بانک‌ها؛ هیچ تاثیری در هزینه بدهی برای شرکت‌های غیرسرمایه‌گذاری نداشته است. اصلی‌ترین راه‌حل برای برون‌رفت از بحران مالی بانک‌ها و ایجاد یک ثبات پایدار دایمی در فعالیت‌های بانکی؛ همبستگی کمیته‌های حسابرسی داخلی و گزارش‌های حسابرسان مستقل؛ در جهت افزایش تولید و افزایش کارایی و بهره‌وری و استفاده از تخصص کمیته‌های حسابرسی شرکت‌ها می‌باشد [8]. در شرایط بحران مالی که تعادل ثبات مالی در بانک‌ها بر هم می‌خورد؛ اندازه حسابرس، تخصص حسابرس در صنعت و دوره تصدی حسابرس دارای ارتباط منفی با کیفیت سود بانک‌های کوچک می‌شوند [9]. قوانین و مقررات و تورم آثاری از عنصر ریسک نشات گرفته و ریسک بانک بیشتر متاثر از دارایی‌های نقد شونده و نقدینگی بانک‌ها می‌باشد. مدیران همواره باید به متغیرهای تاثیرگذار بر افزایش نوسانات رقابت بانکی مانند میزان ذخیره ناخالص وام، دارایی‌های نقد شونده و تورم آثاری توجه ویژه‌ای داشته باشند، زیرا مدیران بانک‌ها انگیزه بیشتری دارند تا از طریق هموارسازی سود، تصویری مطلوب از روند سودآوری بانک ارایه نمایند و اعتباردهندگان و ذینفعان را راضی نگه دارند [10]. با توجه به اینکه حاشیه سود خالص در بانک‌های خصوصی یک هدف روشن دارد و آن ایجاد جریان رشد ثابت در سود و کیفیت سازمانی است. به‌طورکلی هدف آن‌ها، کاهش تغییرات سود است. سازمان‌های مختلف که در پی دستیابی به موقعیتی ممتاز و مزایای منحصربه‌فرد در بازار

رقابتی هستند به اهمیت ارایه خدمات برتر در جلب رضایت استفاده‌کنندگان از طریق عرضه خدماتی فراتر از انتظارات آنان آگاهی دارند. فعالیت‌ها و فرایندهای سازمانی بانک‌ها که با سودآوری بانک‌ها در ارتباط است، اهمیت بسیار زیادی دارد چارچوب نهادینه فعالیت‌ها و فرایندهای سازمانی بانک‌ها، همان رقابت‌پذیری بانک‌ها می‌باشد که به‌طور مستقیم و گاها غیرمستقیم با فعالیت‌های سودآور بانکی در ارتباط می‌باشد [5]. جذب سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه بانکی کشورمان با توجه به نوپا بودن بازار سرمایه بانکی نسبت به کشورهای پیشرفته از نظر مدیران بسیار با اهمیت بوده و در راستای رسیدن به این هدف شناسایی روابط عواملی مانند ایجاد ثبات در فعالیت‌های بانکی؛ از طریق کنترل کیفیت سازمانی و تاثیرگذاری آن بر نحوه فعالیت‌های کمیته‌های حسابرسی داخلی بانک‌ها، می‌تواند راهگشای اساسی در دستیابی به هدف غایی بانک‌ها و موسسات اعتباری باشد.

۲- بیان مساله پیشینه پژوهش

محیط متحول و متغیر کنونی با توجه به مشکلاتی، درجه‌بندی بانک‌ها را از لحاظ اعتباری نیز تا حدودی به ساختار کمیته حسابرسی داخلی آنان منوط ساخته است. به‌طور خلاصه می‌توان گفت مدیران از نوسانات سرمایه‌گذاری و نحوه ارزیابی عملکرد خود توسط سهامداران اطلاع دارند و با توجه به این موضوع جهت انجام سرمایه‌گذاری‌های بیشتر متمایل به دستکاری سود و افزایش سرمایه می‌گردند [4]، [5]، به این نتیجه رسید که بین تامین مالی درون بانکی، کنترل سهامداران نهادی و جریان‌های نقدی ناشی از نوسانات سرمایه رابطه معناداری وجود دارد. بانک‌هایی که دارای حاشیه سود بالاتری هستند، رقابت‌پذیری بالاتری داشته و بیشتر مورد علاقه سرمایه‌گذاران بوده و از نظر آن‌ها محل مناسب‌تری برای سرمایه‌گذاری محسوب می‌شوند [11]. فعالیت‌های غیرمالی بانک‌ها ریشه در توقعات مدیران این نهادهای مالی در کسب بالاترین سود ممکن می‌باشد. انعطاف‌پذیری عملیات بانکی که نشات گرفته از متغیرهای رتبه اعتباری بانک، نوسانات نرخ بهره بانکی، قوانین نظارت بانکی و نوسانات نسبت درآمد غیرعملیاتی می‌باشد، می‌تواند به‌عنوان عاملی تاثیرگذار در ایجاد ثبات بلندمدت مالی محسوب شده و سرمایه‌گذاران نهادی بیشتری را در نوسانات بازار جذب نماید [12]. فعالیت‌ها و فرآیندهای سازمانی بانک‌ها در ارتباط با مشکلات موجود که با سودآوری بانک‌ها در ارتباط است، اهمیت بسیار زیادی دارد. چارچوب نهادینه فعالیت‌ها و فرایندهای سازمانی موسسات و نهادهای مالی، همان رقابت‌پذیری و بهسازی فعالیت‌های مالی می‌باشد که به‌طور مستقیم و گاها غیرمستقیم با فعالیت‌های سودآور این نهادها در ارتباط می‌باشد [2]. در سازمان‌های خدماتی نظیر بانک‌ها، صنعت حمل‌ونقل، خدمات درمانی، بیمه، هتل‌ها و... ساختار مناسب و پیش‌بینی‌شده سودآوری از حساسیت بیشتری برخوردار است. چون مشتری در فرآیند ارایه خدمات، بخشی از خدمت ارایه شده تلقی می‌شود، باید راهکارهای در پیش گرفته شده به سمت شخصی شدن این خدمات برای هر مشتری پیش رفته و برای مشتری یک اطمینان خاطر در ارتباط با سودآور بودن این سازمان‌ها ایجاد شود [4]. بخشی از مالکیت بانک‌ها و موسسات مالی در دست سهامداران عمده، سازمان‌های دولتی، بانک‌ها (خصوصا بانک‌های سرمایه‌گذاری) می‌باشد [13].

در سال‌هایی که بانک‌ها دارای بدهی سنگین بوده‌اند و عهد و پیمان‌های مالی خود را نقض می‌کردند، مدیران این بانک‌ها با استفاده از تکنیک‌های مدیریتی نوین دست به اقدامات مدیریت سود زده و به‌جای ارایه راه‌حل‌های حل مسایل و مشکلات و طلبکاران را متقاعد کرده و یک تصویر خوب مالی از بانک را به نمایش می‌گذاشتند. کاهش کیفیت سازمانی بانک‌ها؛ در اثر رشد نقدینگی بالا ایجاد شده و یکی از راه‌های برون‌رفت بازار سرمایه از بحران مالی ایجادشده توسط بانک‌ها؛ افزایش کیفیت حسابرسی کمیته‌های حسابرسی داخلی و استفاده از سود کسب‌شده در گسترش اعطای وام به واحدهای تولیدی و خدماتی می‌باشد [14]. ممکن است سیاست‌های مالی بانک‌ها در ارتباط با حل مشکلات تحت تاثیر سیاست‌های مالکان عمده قرار گرفته و منجر به تغییر ثبات رویه گردد. مشتری مایه حیات بانک‌ها هم هست و اگر با توجه به انتشار اطلاعات از طریق مراجع رسمی احساس کاهش اعتبار و بالا رفتن بدهی و سودآوری پایین در بانک مورد اعتماد خود را نماید، به‌سرعت سرمایه و سپرده خود را به مکانی دیگر انتقال خواهد داد، بنابراین به‌سرعت توان رقابتی بانک نسبت به بانک‌های دیگر کاهش خواهد یافت [9]؛ بنابراین جامعه از جامع و صنعت بانکداری انتظار دارد که ضمن تلاش در جهت جذب سپرده‌ها و تخصیص مناسب آن‌ها در فعالیت‌های مفید اقتصادی که درنهایت منجر به سودآوری بانک‌ها و موسسات اعتباری می‌شود، به موازات پیشرفت‌های همه‌جانبه اقتصادی و اجتماعی نیز حرکت کرده و بدهی خود را در حد معقول کنترل نموده، به‌طوری‌که به نحو موثری در تحقق توقعات و نیازهای مشتریان گام برداشته و خود را با نیازهای جامعه هماهنگ سازد و درنهایت سطح پایداری و ثبات مالی خود را حفظ نماید [15]. سرمایه‌گذاری به‌عنوان مهم‌ترین پارامتر موثر بر ارزش‌گذاری بانک‌ها و برای جهت‌گیری آنان در بازارهای سرمایه مطرح گردیده است و محدودیت‌های مالی عاملی تاثیرگذار در نوسانات سرمایه و ثبات مالی می‌باشد [4]. بسیاری از بانک‌هایی که نزدیک به مرز ورشکستگی شدند و مشکلات مالی زیادی دارند، اجرای تعهدات مالی آن‌ها به‌سختی انجام می‌شد. با توجه به هزینه‌های ناشی از عدم استفاده از

کمیته‌های حسابرسی داخلی، عواقب اصلی بازگشت سود پایین‌تر از سرمایه‌گذاری، نقدینگی کمتر، ارزیابی مجدد خطرات نوسان‌پذیری ریسک، مشکل بازپرداخت وام‌های بلندمدت و منابع مالی دیگر، بحران مالی بانک‌ها گسترش یافته و تنها راه نجات از بحران اتفاق افتاده در دسترس بودن اعتبارات با سود پایین، سیاست‌های اقتصادی جدید و تضمین دولتی و درنهایت افزایش کیفیت سازمانی بانک‌ها می‌باشد [5]. کمیته‌های حسابرسی بانک‌ها با انجام حسابرسی‌های بهینه و بهنگام در طول کل دوره فعالیت مالی بانک‌ها، به حسابرسان کمک شایانی می‌کنند تا حسابرسان مستقل به‌موقع گزارش‌های حسابرسی خود را منتشر نمایند. در هنگام وقوع بحران مالی، بانک‌ها تمایلی به افزایش رسیدگی نداشته و به دنبال راه‌کارهایی هستند که هزینه بی‌کیفیتی سازمان را کاهش داده و کیفیت حسابرسی خود را افزایش دهند. در این هنگام با قرار گرفتن در مسیرهای بازرگانی غیر مولد مانند خریدوفروش باعث افزایش رشد نقدینگی شده و کیفیت سازمان را تا حد قابل‌ملاحظه‌ای کاهش می‌دهند [16]. با توجه به مطالب مطرح‌شده؛ مساله اصلی این پژوهش که در ایران قرار است مورد موشکافی قرار گیرد؛ بررسی تاثیر ساختار کمیته حسابرسی داخلی و کیفیت سازمانی بر ثبات مالی بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

۱-۲- پیشینه خارجی

انگوین [17] در پژوهشی تحت عنوان "ساختار کمیته حسابرسی داخلی و کیفیت سازمانی بر ثبات مالی بانک‌ها" به بررسی روابط بین متغیرهای فوق پرداخت. نتایج تحقیقات او نشان داد که هرچقدر ساختار کمیته حسابرسی داخلی در بانک‌ها بهینه‌تر شود؛ به همان نسبت ثبات مالی بانک‌ها افزایش پیدا خواهد کرد. همچنین نتایج تحقیقات آن‌ها نشان داد که کیفیت سازمانی می‌تواند بر روی ثبات مالی بانک‌ها تاثیر مثبت و معناداری بگذارد و در بازه‌های زمانی بلندمدت؛ باعث افزایش رتبه اعتباری بانک‌ها شود. همچنین نتایج تحقیقات او نشان داد که اگر ساختار کمیته حسابرسی داخلی بر مبنای نوسانات مثبت کیفیت سازمانی بانک‌ها باشد؛ به همان نسبت در بازه‌های زمانی بلندمدت ثبات مالی در بانک‌ها ایجاد خواهد شد. فوجی و همکاران [10] در پژوهشی تحت عنوان کمیته حسابرسی داخلی بانک‌ها؛ نوسانات سود و ثبات مالی؛ ۴۱ بانک تایوانی را برای ارزیابی اثربخشی و کارایی موردبررسی قرار داد. در این تحقیق، او از مدل تحلیل پوششی داده‌های دومرحله‌ای برای ارزیابی بهره جسته‌اند. در مرحله اول، دارایی‌های موردنیاز برای ایجاد درآمد به‌منظور ارزیابی کارایی و در مرحله دوم، سود ایجادشده برای ارزیابی اثربخشی موردبررسی قرار می‌گیرد. نتایج تحقیق او نشان داد که اگر کمیته حسابرسی داخلی بانک‌ها استانداردهای حسابداری و حسابرسی را اعمال نماید؛ در بازه‌های زمانی بلندمدت نوسانات سود مثبت شده و درنهایت ثبات مالی در بانک‌ها به وجود خواهد آمد. سالندی و همکاران [18] در پژوهشی تحت عنوان تاثیر شفافیت صورت‌های مالی در مدیریت ریسک بانک و ثبات مالی پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که هنگامی‌که بانک‌ها با ناتوانی در بازپرداخت دیون و مشکلات نقدینگی مواجه هستند، برای مدیریت کردن ریسک نقدینگی می‌توانند شفافیت صورت‌های مالی را بهبود ببخشند. همچنین نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که هنگامی‌که برای تامین مالی، عدم تقارن اطلاعاتی نیز موجب بروز اصطکاک و حساسیت می‌شود، بانک‌ها می‌توانند با افزایش شفافیت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، تامین مالی خود را راحت‌تر کنند و درنهایت باعث افزایش ثبات مالی شوند. اریف و نااومان آنس [2] با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی و به ارزیابی عملکرد فازی صنعت بانکداری ترکیه در ارتباط با نوسانات ثبات مالی و ارتباط آن با کیفیت کمیته‌های حسابرسی داخلی پرداختند. در این تحقیق ارزیابی عملکرد کلان بانک‌ها در دو بخش مالی و غیرمالی موردبررسی قرار می‌گیرد. شاخص کفایت ثبات مالی، کیفیت دارایی‌ها، سودآوری، نقدینگی، ساختار درآمد و هزینه و گروه سهام برای ارزیابی عملکرد مالی و شاخص قیمت‌گذاری، بازاریابی، بهره‌وری و ارایه خدمات برای ارزیابی عملکرد غیرمالی موردبررسی قرار می‌گیرند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که نوسانات ثبات مالی با کیفیت کمیته‌های حسابرسی داخلی در ارتباط بوده و در بلندمدت می‌تواند میزان اعمال نفوذ کمیته‌های حسابرسی داخلی بانک‌ها را افزایش دهند. دام فور [8] یک مدل چند معیاره برای ارزیابی عملکرد و ثبات و پایداری بانک ارایه می‌کند. مدل چند معیاره استفاده‌شده، مدل تحلیل سلسله مراتبی است. در این تحقیق معیارها بر اساس سیستم رتبه‌بندی *CAMELS* انتخاب شده و به چهار گروه نقدینگی، کارایی دارایی، سودآوری و کفایت سرمایه طبقه‌بندی می‌شوند. نتایج تحقیق او نشان داد که ثبات و پایداری بانک در بلندمدت باعث افزایش عملکرد مثبت مالی می‌شود.

۲-۲- پیشینه داخلی

برخوردار و همکاران [6] در پژوهشی تحت عنوان بررسی عوامل موثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی و ارزیابی نقش حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک و کنترل‌های داخلی بانک کشاورزی با استفاده از روش آماری معادلات ساختاری پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان از آن داشت که عوامل استقلال حسابرسی داخلی، صلاحیت حسابرسان داخلی، حمایت مدیریت از حسابرسی داخلی، اندازه حسابرسی

محمدی و همکاران / مطالعات راهبردی مالی و بانکی، دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، صفحه: ۵۹-۴۵

داخلی و ارتباط حسابرسان داخلی و مستقل بر اثربخشی حسابرسی داخلی تاثیر مثبت معناداری دارند. همچنین اثربخش بودن حسابرسی داخلی باعث بهبود کنترل‌های داخلی بانک می‌شوند اما بر بهبود مدیریت ریسک بانک تاثیر معناداری ندارد. تحریری و محمد حسن زاده [16] در پژوهشی تحت عنوان شناسایی مولفه‌های اثرگذار بر استقرار حسابرسی داخلی اثربخش در موسسات مالی پرداخت. نتایج پژوهش وی نشان از آن داشت که مهم‌ترین مانع پیش روی استقرار نظام حسابرسی داخلی را باید در حرکت از سنت به مدرنیته دارد. همچنین در کنار سایر مولفه‌های تاثیرگذار، دو عامل اجرای درست، صحیح، مناسب و کارآمد کنترل‌های داخلی و دیگری پشتیبانی مدیریت از بخش‌های حسابرسی داخلی، اثربخشی حسابرسی داخلی را افزایش می‌دهد، به‌عنوان اصلی‌ترین عواملی که در استقرار حسابرسی داخلی اثربخش نقش دارند، می‌توان نام برد. تقی زاده و همکاران [19] در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی ثبات مالی در اقتصاد ایران با تاکید بر رفتار متفاوت قرض‌دهی و قرض‌گیری با رویکرد مدل *DSGE* در دوره زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۹٦ پرداختند. نتایج نشان‌دهنده این بود که با تفکیک رفتار خانوارها در قرض‌دهی و قرض‌گیری نوسانات و بی‌ثباتی اقتصادی متفاوت‌تر از رفتار همگن خانوارها بوده است. موسوی و همکاران [20] در تحقیقی تحت عنوان تاثیر تغییر دستوری نرخ سود سپرده بر ثبات مالی بانکی ایران در شرایط تحریم در بازه زمانی ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۷ با استفاده از روش حداقل مربعات سه مرحله‌ای پرداختند. نتایج تحقیق نشان از آن داشت که افزایش نرخ سپرده‌ها در شرایط بروز تکانه‌های ارزی بر ثبات مالی کل بانک‌ها و بانک‌های خصوصی به‌طور مثبت موثر و بر بانک‌های دولتی بی‌اثر بوده است، ولی این سیاست به دلیل اثرگذاری تکانه‌های ارزی بر متغیرهای برون بانکی مانند تورم و افزایش هزینه‌های تامین مالی در اقتصاد خود از دلایل بروز افزایش مطالبات غیرجاری در نظام بانکی است. مشتری دوست [13] در تحقیقی تحت عنوان جایگاه حسابرسی داخلی و نحوه عملکرد آن در نظام بانکی ایران پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان از آن داشت که ارتباط حسابرسی داخلی با مدیریت ارشد در بانک‌های انصار، شهر و سینا مناسب می‌باشد. نقش و اهمیت حسابرسی داخلی توسط مدیریت ارشد و سایر کارکنان در بانک‌های انصار، شهر و کارآفرین شناخته شده است. نقش مشورتی حسابرسی داخلی تنها در بانک‌های انصار و شهر چشمگیر است. به جز بانک ملی، در سایر بانک‌ها حسابرسان داخلی از دانش و تجربه کافی در خصوص فعالیت خود برخوردار هستند و در همه بانک‌ها حسابرسان داخلی از آموزش‌های کافی جهت بهبود فرآیند حسابرسی بهره‌مند می‌شوند. حبیب زاده [21] در تحقیقی تحت عنوان تاثیر حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی با تاکید بر نقش کمیته حسابرسی در بین سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۷ پرداخت. نتایج پژوهش وی با استفاده از روش رگرسیون خطی چندگانه نشان از آن داشت که حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر مستقیم و معنادار دارد. وجود کمیته حسابرسی، تاثیر مستقیم حسابرس داخلی بر کیفیت گزارشگری مالی را تقویت می‌کند. ملکی [22] در پژوهشی تحت عنوان تاثیر حاکمیت شرکتی بانک‌ها بر ثبات مالی در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹٦ در بین ۱۵ بانک پرداختند. نتایج پژوهش فوق با استفاده از رگرسیون حداقل مربعات معمولی نشان از آن داشت که اندازه هیات‌مدیره و درصد اعضای غیرموظف بر ثبات مالی بانکی تاثیر مثبت و معناداری دارند.

۳- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های این پژوهش به‌صورت زیر درنظر گرفته شده است.

فرضیه ۱ - ساختار کمیته حسابرسی داخلی بر ثبات مالی بانک‌ها تاثیر مثبت و مستقیمی می‌گذارد.

فرضیه ۲ - کیفیت سازمانی بر ثبات مالی بانک‌ها تاثیر مثبت و مستقیمی می‌گذارد.

۴- مدل پژوهش

مدل‌های پژوهش برگرفته از پژوهش نیوین [17] به‌صورت زیر برآورد شده‌اند.

مدل مربوط به **فرضیه ۱** پژوهش به صورت زیر می باشد:

$$STAB_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 \sum_{y=1}^{4} ACST_{i,t} + \beta_2 \sum_{p=5}^{11} FCON_{i,t} + \beta_3 \sum_{\partial=12}^{13} ACST_{i,t} + \beta_4 \delta_i + \beta_5 \delta_t + \beta_6 \delta_c + \varepsilon_{i,t}$$

مدل مربوط به **فرضیه ۲** پژوهش به‌صورت زیر می باشد:

$$STAB_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 \sum_{y=1}^{4} INS_{i,t} + \beta_2 \sum_{p=5}^{11} FCON_{i,t} + \beta_3 \sum_{\partial=12}^{13} ACST_{i,t} + \beta_4\delta_i + \beta_5\delta_t + \beta_6\delta_c + \varepsilon_{i,t}.$$

۵- نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

ثبات مالی بانک i در سال t ($STAB_{i,t}$).

متغیرهای مستقل

ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک i در سال t ($\sum_{y=1}^{4} ACST_{i,t}$).

کیفیت سازمانی بانک i در سال t ($\sum_{y=1}^{4} INS_{i,t}$).

متغیرهای کنترلی

اندازه بانک i در سال t ($\sum_{p=5}^{11} FCON_{i,t}$).

نرخ رشد اقتصادی بانک i در سال t ($\sum_{\partial=12}^{13} ACST_{i,t}$).

سود تقسیمی سهام بانک i در سال t (δ_i).

نسبت جاری بانک i در سال t (δ_t).

جریان‌های نقدی استانداردشده بانک i در سال t (δ_c).

۱-۵- تعاریف عملیاتی متغیرها

تعاریف عملیاتی متغیرهای وابسته

ثبات مالی بانک i در سال t ($STAB_{i,t}$): طبق پژوهش موسالام [14]، ثبات مالی بانک‌ها از طریق میانگین پنج شاخص زیر به‌دست خواهد آمد:

$$I_{i,t} = [ROA(ZA)_{i,t} + ROE(ZE)_{i,t} + ETA_{i,t} + NPLEQ_{i,t} + LLRNPL_{i,t}] / 5.$$

که در آن

$ROA(ZA)_{i,t}$ = برابر است با بازده دارایی‌های بانک که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$ROA(ZA)_{i,t} = \frac{\text{سود خالص عملیاتی}}{\text{ارزش دفتری کل دارایی‌ها}}.$$

$ROE(ZE)_{i,t}$ = برابر است با بازده حقوق صاحبان سهام بانک که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$ROE(ZE)_{i,t} = \frac{\text{سود خالص عملیاتی}}{\text{ارزش بازار حقوق صاحبان سهام}}.$$

$ETA_{i,t}$ = برابر است با نسبت سود انباشته بانک که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$A/E_{i,t} = \frac{\text{سود انباشته}}{\text{ارزش دفتری دارایی‌ها ثابت}}.$$

$NPLEQ_{i,t}$ = برابر است با نسبت سود به بدهی‌های بانک که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$NPLEQ_{i,t} \; \frac{\text{سود خالص عملیاتی}}{\text{ارزش دفتری بدهی‌ها}}.$$

$LLRNPL_{i,t}$ = برابر است با نسبت بازده سهام بانک که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$LLRNPL_{i,t} = R_{i,t} * N_{i,t}/A_{i,t}.$$

که در آن

$N_{i,t}$: برابر است با تعداد سهام.

$A_{i,t}$: برابر است با ارزش دفتری دارایی‌های ثابت.

$R_{i,t}$: برابر است با بازده سهام که نحوه محاسبه آن به‌صورت زیر می‌باشد:

$$R_{it} = \frac{(P_{it} - P_{it-1}) + DPS + (P_{it} - 1000)A + P_{it}B}{P_{it-1}} * 100.$$

که در آن

$P_{i,t}$ = قیمت سهام در انتهای سال t.

$P_{i,t-1}$ = قیمت سهام در انتهای سال $t-1$.

DPS = سود نقدی هر سهم بر اساس تعداد سهام در ابتدای دوره.

A = درصد افزایش سرمایه از محل آورده نقدی.

B = درصد افزایش سرمایه از محل سود انباشته یا اندوخته.

تعاریف عملیاتی متغیرهای مستقل

ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک i در سال t ($\sum_{y=1}^{4} ACST_{i,t}$): متغیر مستقلی می‌باشد که اگر شرکت در سال مورد دارای کمیته حسابرسی داخلی باشد برابر ۱ و در غیر این صورت برابر صفر خواهد بود [17].

کیفیت سازمانی بانک i در سال t ($\sum_{y=1}^{4} INS_{i,t}$): در این پژوهش کیفیت سازمانی از طریق میزان نفوذ سهامداران نهادی بانک به‌صورت زیر محاسبه خواهد شد:

برابر است با نسبت سهامداران نهادی بر روی کل سهامداران بانک. نحوه محاسبه متغیر نسبت مالکیت بانک به‌صورت زیر می‌باشد:

$$\sum_{y=1}^{4} \text{INS}_{i,t} = \frac{\text{بانک نهادی سهامداران دست در سهام تعداد}}{\text{بانک سهام کل تعداد}}.$$

تعاریف عملیاتی متغیرهای کنترلی

اندازه بانک i در سال t ($\sum_{p=5}^{11} FCON_{i,t}$): برابر است با لگاریتم ارزش دفتری دارایی‌های بانک [15].

نرخ رشد اقتصادی بانک i در سال t ($\sum_{\partial=12}^{13} ACST_{i,t}$): نرخ رشد اقتصادی بانک از طریق مدل زیر محاسبه خواهد شد [8]:

$$Y = a^* \lambda^* kd^* h^* z^* e_{1-\alpha}.$$

که در آن، Y : نوسانات قیمت سهام k : نسبت جاری λ : نوسانات سود h : نرخ رشد فروش Z : بازدهی سهام a : نسبت وام e: نسبت سرمایه‌گذاری.

سود تقسیمی سهام بانک i در سال t (δ_i): برابر است با حاصل تقسیم، سود تقسیم‌شده در سال موردبررسی تقسیم بر سود کسب‌شده بانک [23].

نسبت جاری بانک i در سال t (δ_t): نسبت جاری به‌صورت زیر محاسبه خواهد شد [17]:

$$\delta_t = \frac{\text{عملیاتی های دارایی} - \text{عملیات های بدهی}}{\text{دارایی‌ها کل دفتری ارزش}}.$$

جریان‌های نقدی استانداردشده بانک i در سال t (δ_c): در این تحقیق برای اندازه‌گیری جریان‌های نقد استانداردشده از مدل زیر استفاده می‌شود، بر اساس این مدل جریان‌های نقد استانداردشده؛ به‌عنوان سود عملیاتی قبل از استهلاک به کسر مجموع مالیات‌ها به اضافه هزینه بهره و سود تقسیمی تعریف شده است و با تقسیم بر مجموع دارایی‌ها استاندارد می‌گردد که نحوه محاسبه این متغیر در رابطه زیر ارایه گردیده است [14].

$$\mathrm{SFCF}_{i,t} = (INC_{i,t} - TAX_{i,t} - INTEXP_{i,t} - PSDIV_{i,t} - CSDIV_{i,t}) / ASSET_{i,t}$$

که در آن

ΔREV_{it} : جریان‌های نقد آزاد.

$\Delta REV_{i,t}$:سود عملیاتی قبل از کسر هزینه استهلاک.

$\frac{S_{i,t} - S_{i,t-1}}{S_{i,t-1}}$: مالیات.

ΔREV_{it} : هزینه بهره.

$S_{i,t}$: سود پرداختی به سهامداران ممتاز.

$S_{i,t-1}$: سود پرداختی به سهامداران عادی.

ΔAR_{it} : جمع ارزش دفتری دارایی‌ها.

$\varepsilon_{i,t}$: خطای تصادفی بانک i در پایان سال t.

محمدی و همکاران / مطالعات راهبردی مالی و بانکی، دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، صفحه: ۵۹-۴۵

۶- روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق مورداستفاده در این پژوهش از نوع تحقیقات همبستگی، از انواع تحقیقات توصیفی می‌باشد. شیوه استدلال پژوهش، قیاسی-استقرایی می‌باشد. در این پژوهش، از روش کتابخانه‌ای با بهره‌گیری از کتب و مقالات تخصصی فارسی و لاتین و پایان‌نامه‌ها استفاده می‌شود. از آن‌جایی که اطلاعات مربوط به متغیرهای این پژوهش شامل بسیاری از اقلام حسابداری مندرج در صورت‌های مالی حسابرسی شده بانک‌ها می‌باشد، داده‌های موردنیاز از صورت‌های مالی موجود در سایت‌های مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی وابسته به سازمان بورس و اوراق بهادار به نشانی *www.rdis.ir* و شبکه کدال، سیستم‌های جامع اطلاع‌رسانی ناشران به نشانی *www.codal.ir*، مرکز پردازش اطلاعات مالی ایران به نشانی *www.fipiran.com* و لوح‌های فشرده سازمان بورس و اوراق بهادار به‌صورت دستی استخراج می‌شود. برای تجزیه‌وتحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها، برای یک دوره شش ساله (۱۴۰۰-۱۳۹۵) جمع‌آوری خواهد شد. پس از جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز شرکت‌های مورد رسیدگی، فرضیه‌های تحقیق با استفاده از تحلیل همبستگی و رگرسیون و روش آماری پانل دیتا، موردبررسی قرار گرفته و ابتدا محاسبات اولیه در صفحه گسترده نرم‌افزار اکسل انجام گرفته و داده‌ها برای تجزیه‌وتحلیل آماده خواهند گردید، سپس به‌منظور انجام تجزیه‌وتحلیل‌های نهایی از نرم‌افزارهای *Spss 22*، *Eviews 8.1* و *Minitab 17.1*، استفاده می‌گردد.

۷- آماره توصیفی

جدول ۱- آمار توصیفی متغیرهای تحقیق.

Table 1- Descriptive statistics of research variables.

متغیر	تعداد مشاهدات	میانگین	انحراف معیار	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	چولگی	کشیدگی
ثبات مالی	60	0.3339	0.1484	0.0157	0.5987	-0.366	-0.562
ساختار کمیته حسابرسی داخلی	60	0.0000	0.5415	3.8172	1.0000	0.969	0.946
کیفیت سازمانی	60	0.6677	0.1513	0.1423	0.8375	-1.518	2.487
اندازه بانک	60	3.5929	0.8492	2.2635	5.4153	1.978	5.993
نرخ رشد اقتصادی	60	0.1783	0.1622	0.0485	0.2136	-0.351	0.183
سود تقسیمی سهام	60	0.3789	0.1244	0.2164	0.6465	2.973	9.987
نسبت جاری	60	0.2383	0.0340	0.1525	0.3350	0.972	0.047
جریان‌های نقدی استانداردشده	60	0.3262	0.0192	0.2178	0.5672	0.474	-0.720

با توجه به **جدول ۱**، میانگین ثبات مالی بانک‌های نمونه به ترتیب برابر با ۰/۳۳۳۹ بوده و کم‌ترین و بیشترین مقدار آن برابر با ۰/۰۱۵۷ و ۰/۵۹۸۷ می‌باشد. بررسی میزان چولگی و کشیدگی این متغیر که بایستی به ترتیب ۰ و ۳ باشد تا متغیر دارای توزیع نرمال باشد، نشان می‌دهد که این متغیر دارای توزیع نرمال نیست.

۸- آزمون نرمال بودن

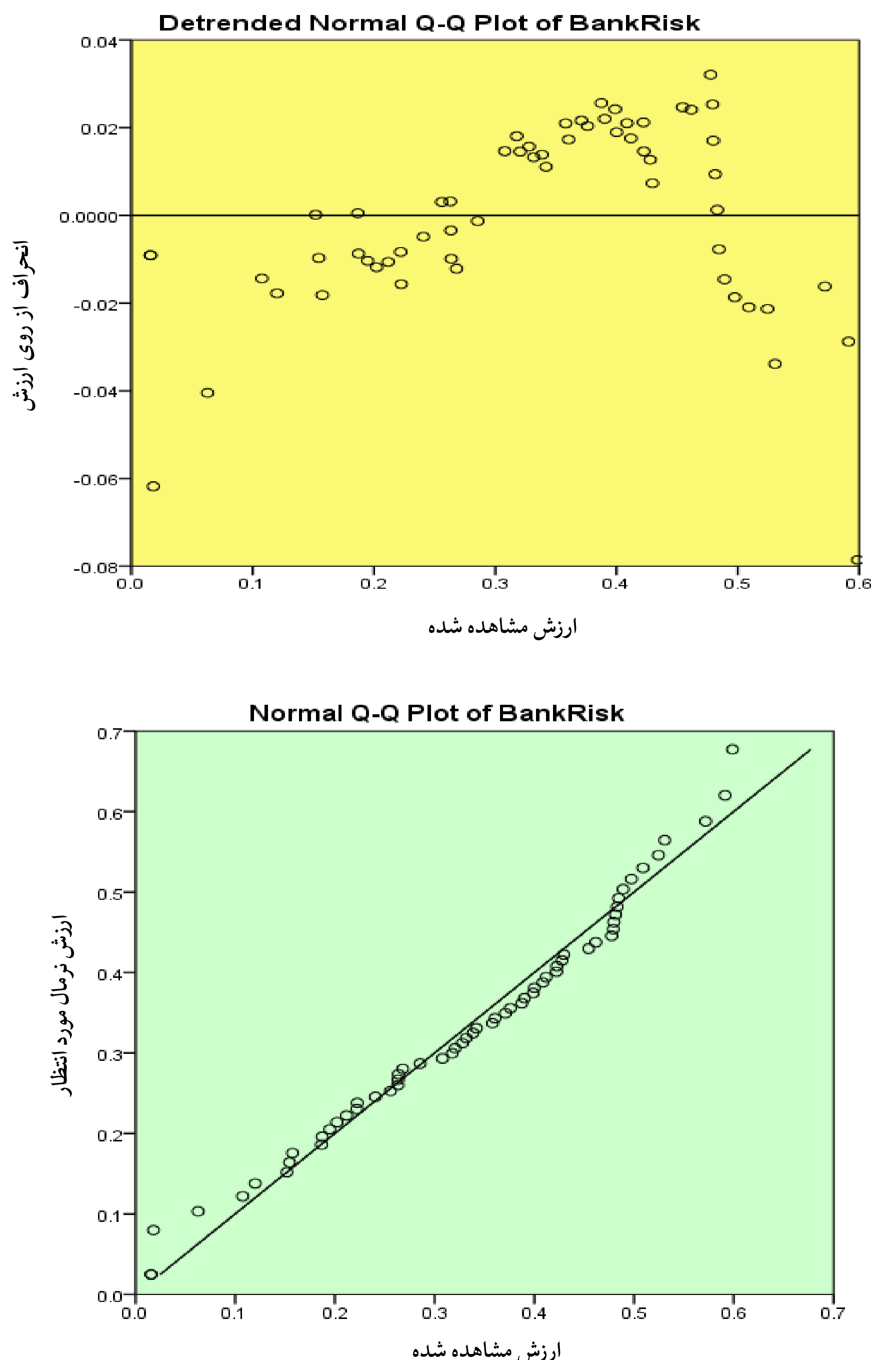
جدول ۲- نتایج آزمون نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق.

Table 2- The results of the normality test of the dependent variable of the research.

متغیر	تعداد (N)	آماره (K-S)	سطح اهمیت (Sig)
ثبات مالی	60	2.575	0.000

با توجه به این که برای متغیر ثبات مالی سطح اهمیت آماره *K-S* کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین فرضیه H_0 مبنی بر نرمال بودن توزیع این متغیرها در سطح اطمینان ۹۵% رد شده و بیان‌گر این است که متغیر ثبات مالی از توزیع نرمال برخوردار نمی‌باشند. **شکل ۱** (*Q-Q plot*)، توزیع غیر نرمال متغیر وابسته را به نمایش گذاشته است.

محمدی و همکاران / مطالعات راهبردی مالی و بانکی، دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، صفحه: ۵۹-۴۵

شکل ۱- نمودار (Q-Q plot)، نمایش عدم نرمال بودن توزیع متغیر وابسته.

Figure 1- Diagram (Q-Q plot), showing the non-normality of the distribution of the dependent variable.

نرمال بودن متغیر وابسته، شرط لازم برای مدل‌های رگرسیون است، بنابراین لازم است قبل از آزمون فرضیه‌ها این متغیر نرمال‌سازی شود. در این پژوهش برای نرمال‌سازی داده‌ها از تابع انتقال جانسون[1] بهره گرفته شده و توسط نرم‌افزار *Minitab 17.1* مورد تجزیه‌وتحلیل واقع شده است. نتایج حاصل از آزمون *K-S* بعد از فرآیند نرمال‌سازی داده‌ها به شرح **جدول ۳** می‌باشد.

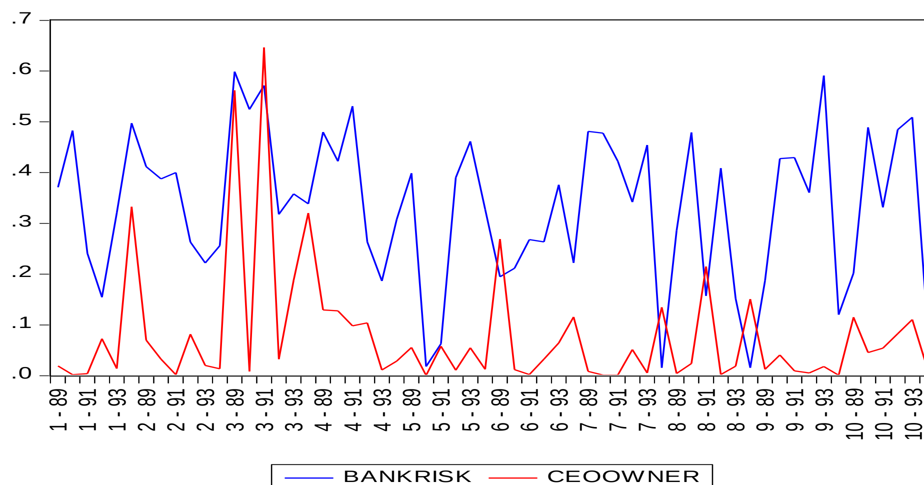
جدول ۳- نتایج آزمون نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق بعد از فرآیند نرمال‌سازی.

Table 3- The results of the normality test of the dependent variable of the research after the normalization process.

متغیر	تعداد (N)	آماره (K-S)	سطح اهمیت (Sig)
ثبات مالی	60	0.775	0.585

[1] Johnson transformation

با توجه به **جدول ۳**، از آن‌جایی‌که بعد از نرمال‌سازی داده‌ها سطح اهمیت (*Sig.*) آماره کولموگروف-اسمیرنف برای متغیر وابسته بالاتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۵۸۵)، بنابراین فرضیه H_0 در سطح اطمینان ۹۵% تایید شده و بیان‌گر این است که متغیر ثبات مالی بعد از فرآیند نرمال‌سازی، دارای توزیع نرمال می‌باشند. **شکل ۲** (*Q-Q plot*)، توزیع نرمال متغیر وابسته را بعد از فرآیند نرمال‌سازی توسط تابع انتقال جانسون، به نمایش گذاشته است.

شکل ۲- نمودار (Q-Q plot)، نمایش نرمال بودن توزیع متغیر وابسته.

Figure 2- Diagram (Q-Q plot), showing the normality of the dependent variable distribution.

۹- بررسی هم‌خطی میان متغیرهای تحقیق

جدول ۴- نتایج آزمون چاو و هاسمن برای مدل (۱).

Table 4 - Chow and Hausman test results for Model (1).

آزمون	تعداد	آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	P-Value
چاو	60	F	1.4222	(40, 9)	0.0114
هاسمن	60	χ^2	2.4201	3	0.0099

با توجه به نتایج آزمون چاو و *P-Value* آن (۰/۰۱۱٤)، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵% رد شده و بیان‌گر این است که می‌توان از روش داده‌های پانل استفاده نمود. هم‌چنین با توجه به نتایج آزمون هاسمن و *P-Value* آن (۰/۰۰۹۹) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵% رد شده و فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. لذا لازم است مدل با استفاده از روش اثرات ثابت برآورد شود.

جدول ۵- نتایج آزمون چاو و هاسمن برای مدل (۲).

Table 5 - Chow and Hausman test results for Model (2).

آزمون	آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	P-Value
چاو	F	1.3438	(40, 9)	0.0360
هاسمن	χ^2	1.7158	3	0.0334

با توجه به نتایج آزمون چاو و *P-Value* آن (۰/۰۳٦۰)، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵% رد شده و بیان‌گر این است که می‌توان از روش داده‌های پانل استفاده نمود. هم‌چنین با توجه به نتایج آزمون هاسمن و *P-Value* آن (۰/۰۳۳٤) که کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵% رد شده و فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. لذا لازم است مدل با استفاده از روش اثرات ثابت برآورد شود.

جدول ۶- نتایج آزمون‌های مربوط به مفروضات آماری مدل (۱).

Table 6- The results of the tests related to the statistical assumptions of the Model (1).

آماره Ramsey		آماره Durbin-Watson	آماره Breusch-Pagan		آماره Jarque-Bera	
P-Vaiue	F	D	P-Vaiue	F	P-Vaiue	χ^2
0.4485	22.9645	2.32	0.0467	1.5615	0.6966	0.7229

جدول ۷- نتایج آزمون‌های مربوط به مفروضات آماری مدل (۲).

Table 7- The results of the tests related to the statistical assumptions of the Model (2).

آماره Ramsey		آماره Durbin-Watson	آماره Breusch-Pagan		آماره Jarque-Bera	
P-Vaiue	F	D	P-Vaiue	F	P-Vaiue	χ
0.6541	3.4487	2.21	0.0069	1.3393	0.4457	1.6158

با توجه به نتایج حاصل از آزمون‌های چاو و هاسمن و هم‌چنین نتایج آزمون مفروضات آماری رگرسیون کلاسیک، **مدل‌های (۱)** و **(۲)** تحقیق با استفاده از روش داده‌های پانل و به‌صورت اثرات ثابت برآورد می‌شود.

۱۰- نتایج پژوهش

۱-۱۰- نتایج آزمون فرضیه ۱

جدول ۸- نتایج آزمون فرضیه ۱ تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت.

Table 8- The results of the first research hypothesis test using the fixed effects method.

متغیر وابسته: ثبات مالی

تعداد مشاهدات: ۶۰ سال-بانک

متغیر	ضریب	آماره t	P-Value	رابطه
جزء ثابت	2.8032	2.9061	0.0059	مثبت
ساختار کمیته حسابرسی داخلی	3.0647	2.1736	0.0357	مثبت
اندازه بانک	1.4736	2.1601	0.0368	مثبت
نرخ رشد اقتصادی	-4.8498	-1.1968	0.2384	بی‌معنی
سود تقسیمی سهام	8.3874	3.1370	0.0017	مثبت
نسبت جاری	-2.0314	-4.1318	0.0058	منفی
جریان‌های نقدی استانداردشده	1.0000	2.3332	0.0000	مثبت
ضریب تعیین مدل				0.5424
آماره F (P-Value)				6.9636 (0.0000)

با توجه به این که مقدار احتمال آماره *F* از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵% معنی‌دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۵٤/۲٤% از ثبات مالی بانک‌ها توسط متغیرهای واردشده در مدل تبیین می‌گردد. از آن‌جایی احتمال آماره *t* برای ضریب متغیر ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۳۵۷)، درنتیجه وجود تاثیر معنی‌داری ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک بر میزان ثبات مالی در سطح اطمینان ۹۵% مورد تایید قرار می‌گیرد؛ بنابراین **فرضیه ۱** تحقیق پذیرفته شده و می‌توان گفت ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک بر میزان ثبات مالی بانک‌ها، تاثیر معناداری وجود دارد.

۲-۱۰- نتایج آزمون فرضیه ۲

جدول ۹- نتایج آزمون فرضیه ۲ تحقیق با استفاده از روش اثرات ثابت.

Table 9- The results of the second research hypothesis test using the fixed effects method.

متغیر وابسته: ثبات مالی

تعداد مشاهدات: ۶۰ سال-بانک

متغیر	ضریب	آماره t	P-Value	رابطه
جزء ثابت	6.7645	5.1300	0.0000	مثبت
کیفیت سازمانی	2.2445	6.9050	0.0009	مثبت
اندازه بانک	5.5364	3.4510	0.0013	مثبت
نرخ رشد اقتصادی	4.8871	4.8484	0.0000	مثبت
سود تقسیمی سهام	6.6726	0.4952	0.6231	بی‌معنی
نسبت جاری	-4.9325	-1.4571	0.1529	بی‌معنی
جریان‌های نقدی استانداردشده	1.0000	1.1847	0.0000	مثبت
ضریب تعیین مدل				0.4458
آماره F (P-Value)				1.2644 (0.0000)

محمدی و همکاران / مطالعات راهبردی مالی و بانکی، دوره ۲، شماره ۱، بهار ۱۴۰۳، صفحه: ۵۹-۴۵

با توجه به این که مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵% معنی‌دار بودن کل مدل تایید می‌شود. ضریب تعیین مدل نیز گویای آن است که ۴۴/۵۸% از ثبات مالی توسط متغیرهای واردشده در مدل تبیین می‌گردد. از آن‌جایی احتمال آماره t برای ضریب متغیر کیفیت سازمانی کوچک‌تر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰۹)، درنتیجه وجود تاثیر معنی‌داری کیفیت سازمانی بانک بر میزان ثبات مالی در سطح اطمینان ۹۵% مورد تایید قرار می‌گیرد؛ بنابراین **فرضیه ۲** تحقیق پذیرفته‌شده می توان گفت کیفیت سازمانی بانک بر میزان ثبات مالی تاثیر معناداری وجود دارد. مثبت بودن ضریب این متغیر (۲/۲۴۴۵) حاکی از وجود تاثیر مستقیم کیفیت سازمانی بانک بر میزان ثبات مالی می‌باشد.

۱۱- بحث و نتیجه‌گیری

تجربیات دهه‌های اخیر در بازارهای مالی بین‌المللی و به‌ویژه بانک‌های کشورهای مختلف نشان‌دهنده افزایش اهمیت بیش‌ازپیش موضوع مدیریت کیفیت سازمانی در فعالیت‌های مالی می‌باشد. این امر ناشی از وقوع بحران‌های منطقه‌ای و جهانی است که به دنبال آن تعداد زیادی از بانک‌ها و موسسات مالی دچار ورشکستگی گردیدند [2]. نتایج این امر اثرات جبران‌ناپذیری در اقتصاد و نظام بانکی بسیاری از کشورها گذاشته است. لذا تلاش‌های بین‌المللی بر ایجاد چارچوب استانداردهایی است که بر اساس آن بتوان نسبت به بهبود سلامت مالی موسسات مالی و کاهش کیفیت سازمانی آن‌ها، به‌ویژه بانک‌ها دست یافت و به‌طور مستمری بر تحقق آن نظارت نمود. محور این استانداردها بر ایجاد ساختار یکپارچه مدیریت کیفیت سازمانی و کاهش کیفیت سازمانی در قالب مفهوم مدیریت کیفیت سازمانی شرکتی تجلی یافته است [15]. شایان ذکر است که موسسات بین‌المللی مختلفی از ابعاد مختلف به بررسی این موضوع و ارایه چارچوب‌ها و استانداردهای مدیریت کیفیت سازمانی پرداخته‌اند که مهم‌ترین آن‌ها کمیته بازل می‌باشد. ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک‌ها، یکی از عوامل تاثیرگذار بر اندازه بانک می‌باشد. هر چه ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک‌ها نوسان‌پذیری بیشتری داشته باشد، میزان سرمایه‌گذاری بانکی نیز در نوسان بوده و مدیریت کیفیت سازمانی نیز بر پایه سرمایه‌گذاری بانکی استوار خواهد بود [15]. بانک‌هایی که نسبت جاری طولانی‌تری دارند، معمولا نوع سرمایه‌گذاری بیشتری داشته و ساختار مدیریت آن‌ها نسبت‌های اهرم مالی متنوع‌تری را نسبت به بانک‌های تازه تاسیس تجربه کرده‌اند [8]. بانک‌هایی که دارای کیفیت سازمانی سنگین‌تری، نسبت به بانک‌های دیگر دارند، معمولا در معرض ثبات مالی بالاتری قرار دارند [9]. در سال‌های اخیر، فعالیت‌های موسسات دارای اهرمی مالی بالا از نقطه‌نظر ساختار کمیته حسابرسی داخلی و پیچیدگی با رشدی فزاینده مواجه بوده است. گستره تعامل بین موسسات مذکور با بانک‌ها و شرکت‌هایی که دادوستد اوراق بهادار را انجام می‌دهند و نیز با جریانات اصلی موسسات مالی در حال گسترش است و این تاکیدی بر ضرورت شناخت کامل و مدیریت مخاطراتی است که درنتیجه فعالیت این نوع موسسات ایجاد می‌گردد. هم‌چون سایر متقاضیان دریافت وام و طرف‌های مقابل، بانک‌ها و واسطه‌های مالی، نقش عمده‌ای برای تخصیص اعتبار به این موسسات ایفا می‌کنند. البته در مورد موسسات با اهرم مالی بالا، با توجه به ابهام موجود در مورد فعالیت‌هایشان، اتکای قابل‌ملاحظه آن‌ها به وام، طبیعت پویای موقعیت تجاری و در بعضی از موارد تاثیر بازار آن‌ها به‌ویژه، می‌تواند چالش‌برانگیز باشد.

با توجه به فعالیت و ماهیت بانک‌ها، این موسسات مالی برای انجام عملیات مربوط ناگزیر از پذیرفتن کیفیت سازمانی‌های مختلفی هستند. به‌واقع کیفیت سازمانی نمودن جزء لاینفک عملیات بانک‌هاست [10]. البته نباید از نظر دور داشت که میزان کیفیت سازمانی بستگی مستقیم به بازده مورد انتظار فعالیت‌ها، ساختار کمیته حسابرسی داخلی و همچنین ثبات مالی سهام‌داران دارد. لیکن حتی درصورتی‌که سهام‌داران یک بانک مایل به پذیرش کیفیت سازمانی زیادتر برای دست‌یابی به بازده زیادتر باشند این امر نمی‌تواند بدون حد مرز صورت پذیرد و ناظران مالی و به‌ویژه بانک مرکزی با هدف تنظیم و کنترل بازار و حفظ منافع جمعی محدودیت‌هایی برای این امر وضع نماید. کیفیت سازمانی اعتباری به‌عنوان اصلی‌ترین کیفیت سازمانی بانک‌ها مورد شناسایی قرار گرفته است. کیفیت سازمانی‌های بازار، عملیاتی و نقدینگی از دیگر کیفیت سازمانی‌های عمده بانک هستند. لازم به ذکر می‌باشد که کمیته نظارتی بازل سه کیفیت سازمانی اعتباری، بازار و عملیاتی را به‌عنوان عمده‌ترین کیفیت سازمانی‌های بانک‌های جهان مورد شناسایی قرار داده است. با توجه تئوری‌های مطرح‌شده هدف اصلی این پژوهش، بررسی تاثیر ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک و کیفیت سازمانی بانک بر ثبات مالی بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. کلیه بانک‌ها در جریان عملیات خود با کیفیت سازمانی‌هایی مواجه‌اند که قادر به از بین بردن آن‌ها نبوده، اما امکان مدیریتشان وجود دارد؛ بنابراین بانک‌ها برای ادامه حیات خود باید کیفیت سازمانی‌ها را کنترل نموده و کاهش دهند که برای این کار، شناسایی عوامل موثر بر کیفیت سازمانی‌های مختلف ماند (ساختار کمیته حسابرسی داخلی بانک و کیفیت سازمانی) بسیار راهگشا خواهد بود. یکی از مهم‌ترین کیفیت سازمانی‌های مرتبط با فعالیت بانکی، کیفیت سازمانی اعتباری و کیفیت

سازمانی سودآوری است. موارد یادشده نشان‌دهنده اهمیت روزافزون مدیریت کیفیت سازمانی در سطح جهان است. در ادامه ضمن بررسی کیفیت سازمانی‌های عمده بانک‌های به‌ویژه در بانک‌های کشور، به استانداردهای جهانی در زمینه مدیریت این کیفیت سازمانی‌ها و زیر ساخت‌های لازم برای این منظور و نیز جایگاه بانک مرکزی ایران خواهیم پرداخت. دراین‌بین به وضعیت مدیریت کیفیت سازمانی در سیستم بانکی کشور نیز اشاره خواهد شد. در پایان نیز پیشنهادها برای بهبود وضعیت مدیریت کیفیت سازمانی بانک‌های کشور ارایه خواهد گردید. نتیجه حاصل از آزمون فرضیه‌ها، با پژوهش سانجیا و همکاران [24]، آدماتی و هلویگ [9] مطابقت دارد.

منابع

[1] Agrawal, A., & Mandelker, G. N. (1987). Managerial incentives and corporate investment and financing decisions. *The journal of finance*, *42*(4), 823–837.

[2] Arif, A., & Nauman Anees, A. (2012). Liquidity risk and performance of banking system. *Journal of financial regulation and compliance*, *20*(2), 182–195. DOI:10.1108/13581981211218342

[3] Maleki, G. (2019). The effect of corporate governance of banks on financial stability. *Journal of new research approaches in management and accounting*, *3*(9), 73-85. (**In Persian**). https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/202

[4] Cheng, I. H., Hong, H., & Scheinkmann, J. A. (2010). *Yesterday's heroes: compensation and creative risk-taking*. Working Paper 16176 (Vol. 53). http://www.mdpi.com/1996-1073/2/3/556/

[5] González, F. (2005). Bank regulation and risk-taking incentives: an international comparison of bank risk. *Journal of banking and finance*, *29*(5), 1153–1184. DOI:10.1016/j.jbankfin.2004.05.029

[6] Barkhordar, K., Nazemi, A., & Namazi, N. R. (2021). Investigating factors influencing the internal audit effectiveness and evaluating internal audit role in risk management and internal controls of Keshavarzi bank. *Professional auditing research*, *1*(2), 8-35. (**In Persian**). https://article.iacpa.ir/article_245328.html

[7] Barbedo, C. H., Camilo-da-Silva, E., & Leal, R. P. C. (2011). Probability of information-based trading, intraday liquidity and corporate governance in the Brazilian Stock Market. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=978759

[8] Dwumfour, R. A. (2017). Explaining banking stability in Sub-Saharan Africa. *Research in international business and finance*, *41*, 260–279. DOI:10.1016/j.ribaf.2017.04.027

[9] Admati, A., & Hellwig, M. (2014). *The bankers' new clothes: what's wrong with banking and what to do about it*. Princeton University Press.

[10] Fujii, H., Managi, S., & Matousek, R. (2014). Indian bank efficiency and productivity changes with undesirable outputs: a disaggregated approach. *Journal of banking and finance*, *38*(1), 41–50. DOI:10.1016/j.jbankfin.2013.09.022

[11] Saidi, A., & Shabani Mutlaq, M. (2010). Liquidity risk in the banking industry using the Landai Emeri index. *Stock exchange journal*, *3*(12), 129-149. (**In Persian**). https://www.sid.ir/paper/476649/fa

[12] Al-Obaidan, A. M. (2008). Market structure concentration and performance in the commercial banking industry of emerging markets. *European journal of economics, finance and administrative sciences*, *12*(1), 104–114.

[13] Moshtari Doust, T., & Asnad, F. (2020). Internal audit position and its performance process in Iran's bank system. *Accounting and auditing research*, *12*(45), 187-200. (**In Persian**). https://www.iaaaar.com/article_107131.html?lang=en

[14] Musallam, S. R. M. (2020). Effects of board characteristics, audit committee and risk management on corporate performance: evidence from Palestinian listed companies. *International journal of islamic and middle eastern finance and management*, *13*(4), 691–706. DOI:10.1108/IMEFM-12-2017-0347

[15] Bermpei, T., Kalyvas, A., & Nguyen, T. C. (2018). Does institutional quality condition the effect of bank regulations and supervision on bank stability? Evidence from emerging and developing economies. *International review of financial analysis*, *59*, 255–275. DOI:10.1016/j.irfa.2018.06.002

[16] Tahriri, A., & Mohamad Hasanzadeh, S. (2022). Identifying factors influencing the internal control system deployment (multi-grounded theory approach). *Accounting and auditing review*, *29*(3), 447-474. (**In Persian**). https://acctgrev.ut.ac.ir/article_89473.html?lang=en

[17] Nguyen, Q. K. (2022). Audit committee structure, institutional quality, and bank stability: evidence from ASEAN countries. *Finance research letters*, *46*, 102369. https://doi.org/10.1016/j.frl.2021.102369

[18] Seelanatha, L. (2010). Market structure, efficiency and performance of banking industry in Sri Lanka. *Banks and bank systems*, *5*(1), 20–31.

[19] Taghizadeh, H., Sharifi Renani, H., & Qobadi, S. (2021). Evaluation of financial stability in Iran's economy with emphasis on the different behavior of lending and borrowing with DSGEDSGE model approach. *Journal of applied economics*, *11*(38), 33-52. (**In Persian**). https://www.sid.ir/paper/515351/fa

[20] Mousavi, S. S., Bastanifar, I., & Amiri, H. (2021). The impact of interest rate defense on the financial stability of banking in Iran. *Journal of economics and modelling*, *11*(4), 1-26. (**In Persian**). https://ecoj.sbu.ac.ir/article_101269.html

[21] Habibzadeh, A. (2020). The impact of the internal auditor on the quality of financial reporting with emphasis on the role of the audit committee. *Journal of accounting and management vision*, *3*(28), 26-40. (**In Persian**). https://www.jamv.ir/article_115501_en.html?lang=en

[22] Maleki, G. (2019). The effect of corporate governance of banks on financial stability. *Scientific journal of new management and accounting research approaches*, *3*(9), 73-85. (**In Persian**). https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/202

[23] Mollah, S., & Zaman, M. (2015). Shari'ah supervision, corporate governance and performance: conventional vs. Islamic banks. *Journal of banking & finance*, *58*, 418–435. https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2015.04.030

[24] Bhagat, S., Bolton, B., & Lu, J. (2015). Size, leverage, and risk-taking of financial institutions. *Journal of banking & finance*, *59*, 520–537. https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2015.06.018

